

EUROPSKA DEKLARACIJA O DIGITALNOJ PISMENOSTI KAO TEMELJNOM PRAVU DJETETA

UVOD

Pismenost je prepoznata kao ljudsko pravo već više od 50 godina u nekoliko međunarodnih deklaracija i inicijativa. S ovom Deklaracijom, članovi ELINET mreže ustvrdili su da bi se to temeljno pravo trebalo proširiti na digitalnu pismenost, posebno za djecu. Djeca bi trebala moći pronaći, razumjeti, integrirati, procijeniti, stvoriti i koristiti podatke iz više informacijskih izvora (mrežnih tekstova, audio i videosnimaka, slika, interaktivnih grafičkih sadržaja) te komunicirati

i učinkovito se izražavati na različite načine (tekstualno, vizualno, digitalno). Ne obraćajući pažnju na ove vještine, riskiramo proširivanje digitalnog jaza i povećavanje postojećih nejednakosti koje su se pojačale tijekom COVID pandemije. Naša inicijativa u potpunosti je u skladu s *Deklaracijom Europske komisije o digitalnim pravima i načelima za digitalno desetljeće* (26. siječnja 2022.) i inicijative Europske unije „Bolji Internet za djecu i mlade“.

Temeljno pravo je:

Svako dijete ima pravo na digitalnu pismenost. Države članice EU-a trebale bi osigurati da djeca, bez obzira na društveni položaj, vjersku pripadnost, etničko podrijetlo i spol, imaju potrebne resurse i mogućnosti za razvoj dostatnih i održivih kompetencija kako bi učinkovito razumjeli i koristili digitalne uređaje kao nove načine učenja, komuniciranja, istraživanja, zabavljanja i ostvarenja vlastitih ciljeva.

Uvjeti i primjeri dobre prakse

Kako bi to temeljno pravo digitalne pismenosti pretvorili u praksu, potrebno je ispuniti nekoliko uvjeta. Mreža ELINET skupila je i pregledala brojne primjere dobre prakse koji se mogu naći na ELINET-ovoj internet stranici: <https://elinet.pro/>

1. Europske zemlje rade na stvaranju učinkovite digitalne infrastrukture i streme ostvarenju europskih ciljeva za digitalno desetljeće: da svako europsko kućanstvo ima pristup brzom internetu do 2025. godine i gigabitnu povezanost do 2030.

2. Sva djeca moraju postići dovoljnu razinu jezične komunikacije, čitanja i pisanja, koje su temeljne vještine digitalne pismenosti.
ELINET-ovi primjeri:
1. Kompetencijska mreža (Hrvatska); 4. Čitanje e-knjiga (Nizozemska); 5. LESIKUS (Austrija); 8. Vršnjačka potpora (Finska); 14. Sustav učenja za djecu s disleksijom (UK).

3. Roditelje i odgajatelje podupire se da omoguće djeci korištenje digitalnih uređaja kod kuće sigurno i samouvjereno.
ELINET-ovi primjeri:
10. Čitanje uz pomoć aplikacija (Njemačka); 12. Učenje za vrtićku djecu bazirano na aplikacijama (Njemačka).

4. Vrtići, predškole i škole trebaju biti opremljene tabletima, aplikacijama i uslugama koje poštuju privatnost i etičke standarde.
ELINET-ovi primjeri:
2. Razumijevanje strukture priče (Grčka); 6. Digitalni alati za kodiranje i programiranje (Grčka); 9. MOBEYBOU projekt (Portugal); 11. Sustav za menadžment učenja (Grčka).

5. Digitalna pismenost mora biti dio školskog kurikula. Djeca trebaju imati potrebne vještine i kompetencije da navigiraju sigurno i odgovorno na internetu od ranog djetinjstva te da otkriju i procijene lažne i obmanjujuće informacije.
ELINET-ov primjer:
13. Dozvola za surfanje i Internetska abeceda (Njemačka).

6. Svi učitelji trebaju dobiti učinkovitu početnu edukaciju i profesionalno usavršavanje u podučavanju digitalne pismenosti kako bi podigli standarde pismenosti u razredima za svu djecu, uključujući i one s posebnim potrebama i problemima s jezikom.
ELINET-ov primjer:
15. Poticanje multimodalne i digitalne pismenosti za djecu i učitelje pripravnike (Španjolska).

7. Digitalni alati se koriste kao način stvaranja i komuniciranja u različitim modalitetima te u promoviranju i poticanju čitanja iz zabave.
ELINET-ovi primjeri:
3. Multimedijske adaptacije romana (UK); 7. OMOGURU (Hrvatska); 16. Proširena stvarnost (Austrija).

8. Knjižnice i druga mjesta, gdje djeca mogu učiti i međusobno komunicirati kroz digitalne tehnologije, moraju biti dostupna svima i dobro opremljena digitalnim uređajima i uslugama koje su inkluzivne i usmjerene na djecu.

9. Ministarstva obrazovanja trebaju uklopiti digitalnu pismenost u sve buduće politike, planiranja i investicije i omogućiti digitalne oblake gdje stručnjaci iz područja pismenosti i učitelji dijele znanja i materijale za učenje.

10. Donosioci politika, profesionalci, roditelji i zajednice moraju zajedno surađivati da bi osigurali jednak pristup uređajima za opismenjavanje nadilazeći praznine u društvenim i obrazovnim razinama.

Ova Deklaracija nastala je na 22. *Europskoj konferenciji o pismenosti* u Dublinu, u srpnju 2022.

Autori: Renate Valtin (predsjednica), Snježana Berak, Viv Bird, Jeroen Clemens, Kristina Čunović, Maria Lourdes de Dionísio, Aydin Durgunoğlu, Katarina Farkas, Christine Garbe, Winnie-Karen Giera, Colin Harrison, Carita Kiili, Tiziana Mascia, Fabio Nascimbeni, Helin Puksand, Jennifer Rowsell, Sari Sulkunen, Eufimia Tafa, Mairín Wilson, Uta Woiod.

S engleskog prevela: Margareta Matijević Kunst; lektura: Mirjana Milićević; grafičko oblikovanje: Lana Posarić

